

Évek óta tiltakozunk!

A 2000 KÖRKÉRDÉSE AZ OKTATÁS HELYZETÉRŐL

In memoriam Magyartanár

- *Do you know young adult literature?* – kérdezte a Magyartanár, miközben a NAT-nak a gödröt ásta.
- *Mi az?* – kérdezte a főrendőr.
- *Ami a diákoknak érdekes lehet* – magyarázta a Magyartanár. Nagyon szeretett magyarázni. – *Az irodalom továbbélésének lehetséges módja. És például kompetencia?*
- *Mik ezek?* – kérdezte a főrendőr.
- *Szakmai fogalmak* – mondta a Magyartanár. – *A differenciálást sem ismeri?*
- *De ismerem* – mondta a főrendőr.
- *És a tanári autonómiát?*
- *Azt is* – mondta a főrendőr, és paprikavörös lett, és lelőtte a Magyartanárt.

(Schiller Mariann Örkény-átirata)

Felkértünk néhány pedagógust, válaszolják meg kérdéseinket az oktatás aktuális helyzetéről.

Helyszíni e-riporterünk, illetve aki a kérdéseket feltette, Battyán Katalin volt. Közreműködését köszönjük, amiképp a tanárok válaszait is.

Arató László, ELTE Radnóti Gyakorlóiskola

Mi az általános, átfogó véleményed a hónapok óta tartó oktatásügyi elégedetlenségi megmozdulásokról? Indokoltnak tartod őket?

Indokoltnak. Az oktatásügy anyagilag és szellemileg elhanyagolt és kártékony módon szabályozott. Korszerűtlen, jelen formájában nem az ország felemelkedését, hanem hanyatlását szolgálja. Nemcsak a pénzhiányzik belőle, hanem az adaptivitást biztosító szabadság és szellemi ellátottság is. Csak szabályozzák, nem fejlesztik. A növekvő tanárhiány egyenes következménye a pedagógusbérek értékcsökkenésének, rendezetlenségének. A sztrájk törvény alaptörvényt sértő átalakítása ellehetetlenítette a hagyományos

Bízol a tiltakozó mozgalom sikerében? Ha igen, milyen eredményt tekintenél már sikernek?

Kevésbé, de mégis értelmesnek látom: némi problématudatosítást remélek tőle és apróbb látszatengedményeket.

Tudsz-e, hallottál-e korábbi hasonló próbálkozásokról az iskolaügy területéről? Volt-e/Van-e a számodra ennek az idén szeptemberben indult ellenállási hullámnak előképe? Ha igen, mi az?

A 2011-es tiltakozás a Köznevelési törvény ellen, a 2012-es az akkori NAT ellen, a Tanítanék mozgalom, a 2020-as nagy tiltakozás az újabb NAT ellen.

Schiller Mariann – 38 éve a közoktatásban

Mi az általános, átfogó véleményed a hónapok óta tartó oktatásügyi elégedetlenségi megmozdulásokról? Indokoltnak tartod őket?

Indokolt, reménytelen, de a támogatás (szülők, diákok) miatt felfelcsillan mégis valami reményféle (bár nem tudnám pontosítani, miben).

Te magad tevőlegesen részt vettél/veszel ezekben?

Ha igen, hogyan, és ért-e ezért bármiféle hátrány, esetleg retorzió? Milyen formában?

Igen. (Még) nem ért retorzió. Iskolán belül, Magyar tanárok Egyesületében tiltakozás, szövegírás, polgári engedetlenség.

Min múlik az aktív, cselekvő részvétel melletti döntés a passzív támogatáshoz képest?

Alkat, helyzet, környezet.

Elképzelésed szerint mi a tanszabadság egyéni (diák, tanár, szülő), illetve intézményi szinten?

Laza keretek irányítási szinten (aka NAT), sokféle kerettanterv és taneszköz közül választás, lehetőség az iskola, osztály, csoport igényeihez való alkalmazkodásban. A tanárok, intézmények felelős felnőttként való kezelése.

Hogyan látod a NAT és kerettanterv által szabályozott magyar nyelv és irodalom tantárgy helyzetét tartalom, mennyiség, időbeosztás (heti óraszám, illetve évfolyamok közötti felosztás) szempontjából? Ha tehetnéd vagy teszed, mit, illetve hogyan változtatnál/változtatnál rajta?

Tragikus. Csak hosszan tudnám kifejteni – és a Magyar tanárok Egyesülete többször megtette már.

Milyennek látod a magyar helyzetét a többi tantárgyhoz képest (tananyag tartalma, mennyisége; óraszám, módszerek, népszerűség stb.)?

Aggasztó. Ez az igazi hazaárulás.

Van-e külön, a magyarhoz mint tantárgyhoz kapcsolódó vetülete ennek a tiltakozó hullámnak? Ha igen, mi ez?

Igen. A magyar, pl. az érettségivel mélyebben szenved a többi tantárgynál.

Mi lenne az ideális állapot az iskolákban?

Nem tudom, de az ezredforduló jó kiinduló állapot lehetne.

Bízol a tiltakozó mozgalom sikerében?

Ha igen, milyen eredményt tekintenél már sikernek?

Nem igazán. A NAT eltörlése lehetne siker, és persze a kezdő (legalább a kezdő) tanárok fizetésének emelése.

Tudsz-e, hallottál-e korábbi hasonló próbálkozásokról az iskolaügyi területéről? Volt-e/van-e a számodra ennek az idén szeptemberben indult ellenállási hullámnak előképe? Ha igen, mi az?

Az orvos-rezidensek példája.

Egy, a közoktatásban 22 évet eltöltött pedagógus válaszai

Mi az általános, átfogó véleményed a hónapok óta tartó oktatásügyi elégedetlenségi megmozdulásokról? Indokoltan tartod őket?

A megmozdulások indokoltak. A demokrácia intézményei nem működnek, a megosztott tanártársadalom egyik, bátor része kifejezi elégedetlenségét és aggodalmát a rendszer

végzetes gyengeségeivel kapcsolatban. Sajnos a hatás a közvélemény tanárellelensége, részben a kormányzati kommunikáció miatt.

Te magad tevőlegesen részt vettél/veszel ezekben?

Ha igen, hogyan, és ért-e ezért bármiféle hátrány, esetleg retorzió? Milyen formában?

Nem vehetek részt rajta, a fenntartó és az igazgató határozott kérése miatt.

Min múlik az aktív, cselekvő részvétel melletti döntés a passzív támogatáshoz képest?

Bátorságon, elkötelezettségen, meggyőződésen.

Elképzelésed szerint mi a tanszabadság egyéni (diák, tanár, szülő), illetve intézményi szinten?

A tanszabadság az érettségi vizsgárra és egyéb megmérettetésekre való felkészítés szabadsága. Amíg a diákok teljesítik a szükséges feltételeket, a tanárnak ezen a kereten belül kellene szabadságot adni, hogy mire helyezi a hangsúlyt, milyen tartalmakat tekint fontosnak.

Hogyan látod a NAT és kerettanterv által szabályozott magyar nyelv és irodalom tantárgy helyzetét tartalom, mennyiség, időbeosztás (heti óraszám, illetve évfolyamok közötti felosztás) szempontjából? Ha tehetnéd vagy te

szed, mit, illetve hogyan változtatnál/változtatsz rajta?

Kortárs, ifjúsági irodalomra nagyobb figyelmet, több időt szánnék, a kronológiát félretenném, a nyelvtan és irodalom közötti kapcsolatot megteremteném.

Milyennek látod a magyar helyzetét a többi tantárgyhoz képest (tananyag tartalma, mennyisége; óraszám, módszerek, népszerűség stb.)?

Népszerűsége, jelentősége csökken folyamatosan, mint minden bölcsészettel kapcsolatos tantárgynak. A gazdasági kérdések és a magas presztízsű foglalkozások mellett elbagatellizálják a bölcsészet fontosságát. Persze ehhez hozzájárul, hogy egy válsághelyzetben nincs mit mondania a magyar értelmiségnek. Nem tud senki érdemi kijelentéseket tenni a tekintélyelvű társadalom hibáiról, torzulásairól. Ebben az értelemben – egy nemzet lelkiismereteként – nem is létezik már értelmiség, vagy nem látszik.

Van-e külön, a magyarhoz mint tantárgyhoz kapcsolódó vetülete ennek a tiltakozó hullámnak? Ha igen, mi ez?
Nincs.

Mi lenne az ideális állapot az iskolákban?

Magas fizetés (diplomás átlagbér), 18-20 kötelező óra, legfeljebb 30 kötelező óra a diákoknak.

Bízol a tiltakozó mozgalom sikerében? Ha igen, milyen eredményt tekintenél már sikernek?

Nem. Nincs kivel tárgyalni. A tanárság nem egységes, nyomást nem tud gyakorolni.

**Korbaditsné Varga Erika válasza
a váci Radnóti Általános Iskola tanára – 15 éve a közoktatásban**

Mi az általános, átfogó véleményed a hónapok óta tartó oktatásügyi elégedetlenségi megmozdulásokról? Indokoltak tartod őket?

Sajnos nagy szükség van rájuk, bár jó lenne csak a napi munkánkra koncentrálni

Te magad tevőlegesen részt vettél/veszel ezekben?

Ha igen, hogyan, és ért-e ezért bármiféle hátrány, esetleg retorzió? Milyen formában?

Minden nagyobb budapesti, illetve váci rendezvényen részt vettem, minden eddigi sztrájknapon is. Retorzió (még) nem ért, de ezzel nem is foglalkozom, nem befolyásolja a döntéseimet.

Min múlik az aktív, cselekvő részvétel melletti döntés a passzív támogatáshoz képest?

Odafigyelés, empátia, együttérzés, kollegialitás.

Elképzelésed szerint mi a tanszabadság egyéni (diák, tanár, szülő), illetve intézményi szinten?

Egyéni tankönyvválasztás, módszerek és értékelési módok megválasztásának lehetősége.

Hogyan látod a NAT és kerettanterv által szabályozott magyar nyelv és irodalom tantárgy helyzetét tartalom, mennyiség, időbeosztás (heti óraszám, illetve évfolyamok közötti felosztás) szempontjából? Ha tehetnéd vagy teszed, mit, illetve hogyan változtatnál/változtatasz rajta?

Most nem tanítok magyart, bár tanítóként előfordult, így ezt most nem látom át.

Milyennek látod a magyar helyzetét a többi tantárgyhoz képest (tananyag tartalma, mennyisége; óraszám, módszerek, népszerűség stb.)?

A legnehezebb tantárgy, tanári szempontból, minden tiszteletem a magyartanárok emberfeletti munkájáé!

Van-e külön, a magyarhoz mint tantárgyhoz kapcsolódó vetülete ennek a tiltakozó hullámnak? Ha igen, mi ez?

Nincs, mindenkire vonatkozik, szaktól függetlenül.

Mi lenne az ideális állapot az iskolákban?

Egy szakértő minisztérium, a munkatapasztalattal rendelkező, emel-

lett innovatív pedagógusok és az érdekképviselők által közösen kialakított, folyamatosan fejlődő oktatási rendszer kialakítása az alapja mindennek.

Bízol a tiltakozó mozgalom sikerében? Ha igen, milyen eredményt tekintenél már sikernek?

Persze, 30–40%-os egyszeri fizetés-emelés lehetne egy kezdeti lépés, sőt, karácsonyra egy bocsnatkérés-sel lehetne kezdeni az elmúlt időszak pedagógusokat ignoráló politikája miatt.

Tudsz-e, hallottál-e korábbi hasonló próbálkozásokról az iskolaügy területéről? Volt-e/Van-e a számodra ennek az idén szeptemberben indult ellenállási hullámnak előképe? Ha igen, mi az?

Külföldi példák is vannak a pedagógus tiltakozási akciók sikerére (dán, lengyel, balti államok stb), mindenhol a szolidaritás segített.

Fenyő D. György – 41 éve a közoktatásban

Mi az általános, átfogó véleményed a hónapok óta tartó oktatásügyi elégedetlenségi megmozdulásokról? Indokoltnak tartod őket?

Indokoltnak, és egyre indokoltabbnak. Az eredeti célok is fontosak voltak, de az a hatalmi arrogancia, ami az utóbbi két hónapban megnyilvánult, végképp indokoltá tette.

Te magad tevőlegesen részt vettél/veszel ezekben?

Ha igen, hogyan, és ért-e ezért bár-miféle hátrány, esetleg retorzió? Milyen formában?

Részt veszek (polgári elégedetlenség + néhány tüntetés). Nem ért semmi-féle retorzió. De fontos hozzátenni, hogy nem a Belügyminisztérium alá tartozó intézményben dolgozom, hanem egyetemi fenntartásában.

Min múlik az aktív, cselekvő részvétel melletti döntés a passzív támogatáshoz képest?

Elsősorban az elkeseredettség mértékén.

Elképzelésed szerint mi a tanszabadság egyéni (diák, tanár, szülő), illetve intézményi szinten?

Egy minimumot tartalmazó, szellemi konszenzust élvező Nemzeti Alaptanterv, továbbá választási lehetőség a mintatantervek, programok, tankönyvek, egyéb taneszközök és a módszerek között.

Hogyan látod a NAT és kerettanterv által szabályozott magyar nyelv és irodalom tantárgy helyzetét tartalom, mennyiség, időbeosztás (heti óraszám, illetve évfolyamok közötti felosztás) szempontjából? Ha tehetnéd vagy teszed, mit, illetve hogyan változtatnál/változtatasz rajta?

Katasztrofális. Rendkívül túlzásúfolt, nem hagy időt, teret a kompetenciák

fejlesztésére, az elmélyülésre, az alaposra, a szövegek megértésre, a beszélgetésekre, az életproblémák megbeszélésére, a művek és szerzők közötti választásra, a jelen problémáiról és a jelen művészetéről való beszélgetésre.

Milyennek látod a magyar helyzetét a többi tantárgyhoz képest (tananyag tartalma, mennyisége; óraszám, módszerek, népszerűség stb.)?

Roszsabb, mert ideológiai tantárgyként kezeli a kormányzat, ezért fontos számára.

Van-e külön, a magyarhoz mint tantárgyhoz kapcsolódó vetülete ennek a tiltakozó hullámnak? Ha igen, mi ez?

Eddig szerintem a mostani tiltakozóhullámban ez nem jelent meg. A legújabb NAT bevezetésekor jelentős volt a magyar tanterv elleni tiltakozás, ugyanígy fontos volt az érettségi módosításakor is a specifikusan magyaros tiltakozás.

Mi lenne az ideális állapot az iskolákban?

Ez túl bonyolult, nem tudok néhány mondatban válaszolni.

Bízol a tiltakozó mozgalom sikerében? Ha igen, milyen eredményt tekintnél már sikernek?

Az első és legfontosabb feltétel: a fenyvetések leállítás, az elbocsátott tanárok azonnali visszavétele, bocsá-

natkérés, és leülni egy kerekasztalhoz az oktatás minden fontos szereplőjével (minisztérium, iskolafenntartók, szakszervezetek, civil szervezetek, diákszervezetek, szülői szervezetek, tanári mozgalmak). A többit meg majd ott kialakítják: a hozzáértő, dolgozó nép okos gyülekezetében.

Tudsz-e, hallottál-e korábbi hasonló próbálkozásokról az iskolaiügy területéről? Volt-e/Van-e a számodra ennek az idén szeptemberben indult ellenállási hullámnak előképe? Ha igen, mi az?
Ilyen jellegű mozgalomra én nem emlékszem.

Egy egyházi iskolában tanító pedagógus – cca 12 éve a pályán

Mi az általános, átfogó véleményed a hónapok óta tartó oktatásiügyi elégedetlenségi megmozdulásokról? Indokoltnak tartod őket?

Igen, teljesen indokoltnak tartom, mivel az oktatás helyzete a leggyorsabb vészhelyzeti cselekvést követelné, ám a döntéshozói oldalról a párbeszéd helyett csak erővel és megfélemlítéssel válaszolnak.

Te magad tevélegesen részt vettél/veszel ezekben?

Ha igen, hogyan, és ért-e ezért bármiféle hátrány, esetleg retorzió? Milyen formában?

Igen, tüntetés, sztrájk, polgári engedetlenség. Egyházi iskola okta-

tójaként kacifántos helyzetben vagyunk. Egy egyházi iskola fenntartója nem az állam, de minden állami oktatási döntés, bér, szabályozás stb. ugyanúgy érvényes rá. A fenntartó viszont más formában, de lekötelezettje a politikai hatalomnak, ezért informálisan megkér/megfélemlít minket, hogy semmi-
ben ne vegyünk részt. Ám retorziókat nem alkalmaz. Személyes kellemtelenségünk volt ezekből főleg az igazgatóval szemben, és kényelmetlen az, hogy az erősen megosztott tanári kar képtelen a nyílt kommunikációra...

Min múlik az aktív, cselekvő részvétel melletti döntés a passzív támogatáshoz képest?

Négy pontban foglalnám össze.

1. Kinek mennyi vesztenivalója van... Egzisztenciálisan mennyire kiszolgáltatott. 2. Nálunk az aktív érzelmi zsarolás is befigyel, mert lojálisak szeretnénk maradni a fenntartóhoz... is. 3. Egyre kevésbé a pártpolitikai hozzáállástól! A jobboldali szavazók egyre kényelmetlenebbül maradnak passzívak. 4. Egyre inkább a tehetetlenségéből fakadó dühtől.

Elképzelésed szerint mi a tanszabadság egyéni (diák, tanár, szülő), illetve intézményi szinten?

Kevésbé leszabályozott kimeneti keretek, több kompetenciafejlesztés s kevesebb lexikai tudást igénylő

követelmények. Szabad tankönyv-választás. Több lehetőség differenciálásra, kisebb osztálylétszám, kevesebb óraszám...

Hogyan látod a NAT és kerettanterv által szabályozott magyar nyelv és irodalom tantárgy helyzetét tartalom, mennyiség, időbeosztás (heti óraszám, illetve évfolyamok közötti felosztás) szempontjából? Ha tehetnéd vagy teszed, mit, illetve hogyan változtatnál/változtatnál rajta?

Alapvetően a centralizáltságot és túlszabályozottságot oldanám fel.

Milyennek látod a magyar helyzetét a többi tantárgyhoz képest (tananyag tartalma, mennyisége; óraszám, módszerek, népszerűség stb.)?

Túl sok tananyag, rossz mérőkkel. Túlságosan kötött kerettanterv, a tanári autonómia és kreativitás teljes ellehetetlenítése.

Van-e külön, a magyarhoz mint tantárgyhoz kapcsolódó vetülete ennek a tiltakozó hullámnak? Ha igen, mi ez?

A jelenlegi NAT és a 2024-es érettségi változások különösen rossz helyzetet teremtettek a magyar tanításának. Nagyon sok munkára és rengeteg szakmai egyeztetésre lenne szükség ahhoz, hogy korszerűbb magyaroktatás létrejöhessen.

Mi lenne az ideális állapot az iskolákban?

Egyházi iskolában minden lehetséges kiskaput kihasználva és minden plusz anyagi forrást megragadva egy kicsit jobb a közérzete a tanároknak. Talán. Vagyis volt, pont 2022 tavaszáig. Számomra az lenne ideális, ha minden autonómia és szükséges anyagi forrás természetes módon rendelkezésére állna minden iskolának.

Bízol a tiltakozó mozgalom sikerében? Ha igen, milyen eredményt tekintenél már sikernek?

Nem bízom. De azt sikernek tekinteném, ha elindulna BÁRMILYEN ÉRDEMI párbeszéd a kormányzat és a szakmai felek között.

Tudsz-e, hallottál-e korábbi hasonló próbálkozásokról az iskolaügy területéről? Volt-e/van-e a számodra ennek az idén szeptemberben indult ellenállási hullámnak előképe? Ha igen, mi az?

A Budai Nagy Antal Gimnáziumban a tanárok összefogása 2015-ben az előző ciklusban regnáló igazgató ellen.

Frajna Mirella válasza, az Óbudai Árpád Gimnázium tanára, idén júliusban szerezte a diplomáját, hivatalosan ez az első éve teljes állásban a közoktatásban

Mi az általános, átfogó véleményed a hónapok óta tartó oktatásügyi elégedetlenségi megmozdulásokról? Indokoltnak tartod őket?

Nagyon is indokoltnak tartom őket. Elkészerítő az oktatás helyzete Magyarországon, jó volna, ha a döntéshozók is felfigyelnének erre. Mindazonáltal nagyon kilátástalannak tűnik a helyzet, ami időnként elkészerít. A másik oldalon kétségbe ejt az is, hogy nem látom el a feladatomat megfelelően, mert hiába vagyok pályakezdő, két végzős csoportom is van, az egyik ráadásul felsőfokú nyelvizsgára készül, én pedig átlagos körülmények között sem tekinteném magamat egészen felkészültnek még erre a feladatra. Ezért próbálom megtalálni az arany középutat a tiltakozás és a munkám elvégzése között. Nehéz ez, mert vannak, akik radikálisan az egyik oldalon várják az elköteleződést, mások pedig épp az ellenkezőt, naponta szembesülök a büntudattal, amit keltenek.

Te magad tevőlegesen részt vettél/veszel ezekben?

Ha igen, hogyan, és ért-e ezért bármiféle hátrány, esetleg retorzió? Milyen formában?

Igen, sztrájkoltam az utóbbi időben több akció keretében, több órán át, retorzió nem ért.

Min múlik az aktív, cselekvő részvétel melletti döntés a passzív támogatáshoz képest?

Nekem ez az első tanévem. Talán könnyebb volna, ha valóban megta-

pasztaltam volna már, hogy mekkora a munkám értéke, illetve hogyan jutok el A-ból B-be a diákokkal. Ha ismerném az utat, nem lennék ennyire bizonytalan abban, hogyan vigyem őket rajta végig. De ettől függetlenül, amikor tudtam, a diákjaimmal egyeztetve részt vettem a sztrájkban. És őszintén szólva, fogalmam sincs, hogy mások miért nem teszik. Tudom, hogy van, aki félti az állását, de ez a teszetoszaság eléggé kiábrándító.

Elképzelésed szerint mi a tanszabadság egyéni (diák, tanár, szülő), illetve intézményi szinten?

Önállóan működő oktatásügyi minisztérium, melyben az oktatás szervezését és irányítását olyan szakemberek végzik, akik valóban jártasak az oktatási rendszert érintő kérdésekben. Egységesen jó minőségű tankönyvek, melyek közül szabadon választhatnak a tanárok. Esélyegyenlőség, minden intézményben az egységes, magas oktatási színvonal biztosítása. A diákok szempontjából a képzési folyamat befolyásolhatósága, érdeklődés és készségek szerint. Ebbe beletartozik többek között, hogy nem kényszerítenek minden, iskolára esetleg még nem érett hatévest a padba, illetőleg, hogy egy tehetséges, magasabb intelligenciájú diák számára lehetséges lenne, hogy kortársaihoz képest hamarabb előre léphessen.

Hogyan látod a NAT és kerettanterv által szabályozott magyar nyelv és irodalom tantárgy helyzetét tartalom, mennyiség, időbeosztás (heti óraszám, illetve évfolyamok közötti felosztás) szempontjából? Ha tehetnéd vagy teszed, mit, illetve hogyan változtatnál/változtatnál rajta?

Ez egy nagyon komplex kérdés, amit nehéz volna itt és most ebben a formában megválaszolni. Röviden és tömören úgy gondolom, hogy általános iskolában úgy kell alakítani a tananyagot, hogy kompenzálja az otthonról hozott hátrányokat (pl.: olvasási készség és hajlandóság, tanulási nehézségek szempontjából). Több időt kellene szentelni az alapozásra, fókuszba tenni az olvasóvá nevelést, illetve magas szövegértési és helyesírási kompetenciák elsajátítását helyezném előtérbe, a rengeteg kulturális tudásbővítés helyett. A kevesebb néha több elvét érvényesíteném, és nagyobb szabadságot biztosítanék a magyartanároknak, hogy a csoportokra szabottan át alakíthassák a tananyagot. Illetőleg több időt szánnék a közös órai olvasásra, szövegfeldolgozásra. Ezen kívül jó volna beemlíteni a diákok saját olvasmányélményeit, átalakítani, finomítani a kötelező olvasmányok rendszerét, fókuszálva a korábban említett kompetenciákra.

Milyennek látod a magyar helyzetét a többi tantárgyhoz képest (tananyag tar-

talma, mennyisége; óraszám, módszerek, népszerűség stb.)?

Abban az iskolában, ahol én tanítok, a magyar nagy jelentőségnek örvendő tárgy, az én meglátásom szerint sem nem kevésbé, sem nem jobban kedvelt, mint a reál szakos tárgyak. A történelemhez képest kevésbé magolós, talán ezért is szeretik jobban. Az arányokat torznak látom azonban a tananyag mennyisége és a rendelkezésre álló órák száma között.

Van-e külön, a magyarhoz mint tantárgyhoz kapcsolódó vetülete ennek a tiltakozó hullámnak? Ha igen, mi ez?

Nincs.

Mi lenne az ideális állapot az iskolákban?

Már korábban nagyjából válaszoltam erre a kérdésre. Fontosnak tartom, hogy fektessenek több pénzt az oktatásba, hiszen ezzel az ország a saját jobb jövőjébe fektet be. Jó volna, ha a magas színvonalú megfelelő oktatás mindenki számára egyformán biztosított lenne Magyarországon, és ehhez az anyagi feltételeket biztosítanák.

Bízol a tiltakozó mozgalom sikerében? Ha igen, milyen eredményt tekinteneél már sikernek?

Igen. A mozgalom vezetői által megfogalmazott iránymutató pontok valóra válását tekinteném teljes sikernek. Szerintem annyira nem elrugaszkodott az elképzelés.

Tamás Ferenc, az I. kerületi Szilágyi Erzsébet Gimnázium tanára – 42 éve a pályán

Mi az általános, átfogó véleményed a hónapok óta tartó oktatásügyi elégedetlenségi megmozdulásokról? Indokolt-nak tartod őket?

Büszke vagyok arra, hogy a pedagógusok, kollégáim évek óta tiltakoznak az oktatást és az iskolákat érő kormányzati bántalmazások ellen, kiállnak a gyerekekért és magukért. A januártól tartó és szeptemberben felelődött tiltakozási hullám tiszteletet és elismerést vált ki belőlem. Nagyszerű fejlemény, hogy végre a szülők és a diákok is nagy számban kiállnak mellettünk – erre korábban is volt példa (a kockás inges tiltakozáskor), de ilyen mértékű soha nem volt korábban. Ugyanakkor mélységesen felháborít a kormányzat cinikus magatartása, az, hogy nem hajlandó még csak szóba sem állni velünk.

Te magad tevőlegesen részt vettél/veszel ezekben?

Ha igen, hogyan, és ért-e ezért bármiféle hátrány, esetleg retorzió? Milyen formában?

Igen. Sztrájkoltam februárban, megmozduláson beszédet tartottam. Szeptembertől már csak óraadó vagyok, munkabeszüntetésben nem tudok részt venni; szervezési munkát végzek. Retorzió nem ért.

Min múlik az aktív, cselekvő részvétel melletti döntés a passzív támogatáshoz képest?

Többszörös présben vagyunk. Nemcsak jövedelemtől esik el a munkabeszüntető, és nemcsak munkáját veszítheti el (hiszen kirúgással fenyegetik, és 13 kollégát már azonnali hatállyal el is bocsátottak), vagyis nemcsak saját egzisztenciáját viszi vásárra. A kiesett órákat, ha nem bocsátják el, neki kell valahogyan pótolni, vagyis saját további munkáját is jelentősen megnehezíti – ilyen pótlási kötelezettsége mondjuk a buszvezetőnek vagy a gyári munkásnak nincsen. Az elvégzendő tananyagot senki más nem fogja helyettem megtanítani, pedig munkaórák kiesése nélkül is állandó időzavarral küszködünk. És a tananyag még csak pótolható valahogy, de a gyerekekre fordított időből kimaradt órák, napok nem. Hiszen a pedagógus a munkabeszüntetéssel nem a tankerületnek okoz kárt (mint a gyári munkás a munkáltatójának), hanem elsősorban a rá bízott gyerekeknek, akikért az áldatlan körülmények ellenére a pályán van, akikért felelősséget érez, akiket szeret. Vagyis súlyos és gyötrelmes erkölcsi dilemma nehezedik a pedagógusokra: egymással ellentétes erkölcsi kötelezettségeknek kellene egyidejűleg megfelelnie. Saját létfenntartásunk is erkölcsi kötelezettség, családunk életének biztosítása

is, ugyanakkor meg kell felelnünk és meg is akarunk felelni azoknak a normáknak is, amelyeket tanárként képviselünk és amelyekre diákjainkat neveljük, vagyis erkölcsi kötelezettség magunkért és kollégáinkért kiállni, még tanítványaink kárára is. Ez az abszurd helyzet zabálja az energiákat, őrli az idegrendszert, rövidíti a várható élettartamot. Ehhez a kérdéskörhöz még az is hozzá tartozik, hogy a tankerületnek, vagyis a hatalom jóindulatának van kiszolgáltatva az iskola is, a látványos tiltakozással súlyos hátrányok érhetik az intézményt, és ezzel a lehetőséggel folyton szembesítenek minket. (Erre példák: az igazgatókat nyomás alatt tartják, felelőssé teszik a beosztott tanárok tiltakozó akcióiért; a lejárt mandátumú igazgatót nem nevezik ki újra – nem adják meg a kért csoportbontásokat; a tankerületi vezetők iskolák megszüntetésének – egyébként valós – kormányzati szándékával riogatnak stb. stb.) Vádolom és megvetem azt a rendszert, amely ilyen csapdába kényszerít jóindulatú és hivatástudattal megvert embereket! Még egy adalék: a covid miatti online oktatás iszonyú volt, halálra dolgoztuk magunkat – nagyon kicsi, nagyon kétes eredménnyel. Az oktatás minden szereplője sérült, súlyosan. Végre normálisan dolgozhatnánk – és helyette a „hős legyek vagy megalkuvó” méltatlan helyzetében kell most vergődnünk és valahogyan

helytállnunk, elviselve a lejárató hazugságokat és a pedagógusok elleni uszítást is, továbbá a társadalom jó részének értetlenségét vagy ellenérzését. Az viszont nagyon jó, hogy rokonszenvvel és elismeréssel is egyre többször találkozunk, és nagy erőt ad a szülők és diákok szolidaritása.

Elképzeléssel szerint mi a tanszabadság egyéni (diák, tanár, szülő), illetve intézményi szinten?

Vázlatosan írok csak. Mint tanár: eldönthessem, mit és hogyan tanítok egy-egy osztályomnak. Nyilván vannak keretek, de ezen belül sok választási lehetőség kell. Jelenleg olyan mennyiségű tananyag elvégzése van előírva, aminek nem lehet megfelelni. A tanszabadsághoz tartozna, hogy jó minőségű tankönyvek, segédanyagok közül lehessen választani – a tankönyvpiacot tönkretették, botrányosak a választási lehetőségek, az állami fejlesztésű tankönyvek.

Hogyan látod a NAT és kerettanterv által szabályozott magyar nyelv és irodalom tantárgy helyzetét tartalom, mennyiség, időbeosztás (heti óraszám, illetve évfolyamok közötti felosztás) szempontjából? Ha tehetnéd vagy teszed, mit, illetve hogyan változtatnál/változtatsz rajta?

Abszurd az egész. Nincs se időm, se kedvem részletezni. Lásd a Magyar tanárok Egyesülete állásfoglalásait.

Milyenek látod a magyar helyzetét a többi tantárgyhoz képest (tananyag tartalma, mennyisége; óraszám, módszerek, népszerűség stb.)?

Pocsék, reménytelen. Annyit írtunk, beszélünk erről, nincs időm hosszas fejtegetésbe kezdeni. A tantárgyunk a felmérések szerint népszerűtlen, a modern módszerek alkalmazásához sok idő és megfelelő tér kell (átrendezhető osztályterem), megbízhatóan működő digitális eszköztár, sok felkészülési idő, idő arra, hogy a rendelkezésre álló digitális anyagokat megismerje és adaptálja az ember, idő arra, hogy a kollégáival szakmai kérdésekről beszéljen sokat, kellenének jó továbbképzések, vagyis hogy legyen erre színvonalas állami kínálat és a tanárok motiválása stb. Szinte minden rosszabb, mint amikor a pályámat kezdtem, az elmúlt évezredben (az átkosban, 1980-ban).

Van-e külön, a magyarhoz mint tantárgyhoz kapcsolódó vetülete ennek a tiltakozó hullámnak? Ha igen, mi ez?

A mostaninak nem, a NAT elleninek igen.

Mi lenne az ideális állapot az iskolákban?

Óh, milyen kérdés ez! Még az optimálisról sem ábrándozom, nemhogy az ideálisról. A fuldokló az életéért küzd, a képzelgést – mint József Attila (vágya szerint a) mamája a dagadt ruhát – másra hagyja.

Bízol a tiltakozó mozgalom sikerében? Ha igen, milyen eredményt tekintenél már sikernek?

Kétely és remény között, folytonos le-föl. Brutális az ellenfelünk. A mi oldalunkra meg Madách luciferi mondata áll leginkább: „A tett halála az okoskodás.” Bezzeg a kukások nem lacafacáztak, nem mondták, hogy polgári engedetlenkednek, csak nem vitték el a szemetet, passz. Mi meg hezitáló, problémázó értelmiségiek vagyunk.

Tudsz-e, hallottál-e korábbi hasonló próbálkozásokról az iskolaiügy területéről? Volt-e/Van-e a számodra ennek az idén szeptemberben indult ellenállási hullámnak előképe? Ha igen, mi az?

Évek óta tiltakozunk! Az iskolák államosítása ellen a szilágyisok indítottak tiltakozást 2013-ban, mentünk utcára a diákokkal a felsőoktatási keretszámok szűkítése ellen, volt tiltakozás az új köznevelési törvény ellen, aztán a kockás inges tiltakozás és a Tanítanék mozgalom 2016-tól, a CEU megszüntetése elleni tiltakozások, a Nat2022 elleni, a Színművészeti felszámolása elleni, a tankönyvpiac fölszámolása ellen is mozgolódtunk, satöbbi. Ez hevenyészett lista, a pontos időpontokra nem emlékszem, utána kellene nézni. A CPE oldalán van efféle visszatekintés. – Egy évtizede tart a kifosztásunk és a tiltakozásunk.

© Döbrentey Dániel, Procida